

Scoala Oremii

REVISTĂ PEDAGOGICĂ CULTURALĂ

a Asociației învățătorilor din județul Arad.

Apare lunar, afară de lunile: Iulie și August.

CUPRINSUL:

Redacția : † Dr. Grigorie Gh. Comșa.

Pedagogie teoretică:

T. Mariș: „Fișă pedagogică“ „Fișă personală“ și „Fișă individuală“.

C. Dogaru: Tot despre un examen cu ajutorul testelor.

P. Șerban: Contribuția formativă a învățământului în educația școlară“.

A. Preotesoiu: Realizări în domeniul lucrului manual pentru fete.

Observațiuni și experimente pedologice:

I. Blăgăilă: Alte faze ale gândirii copilului.

Diverse:

C. Barbat: Copiii de azi.

P. Zoțiu: Meditații.

Corul învățătorilor din București la Arad.

Recenzii:

N. Popoviciu: Omule cunoaște-te! Curs practic de caracterologie.

Poșta redacției.

Editoriala Centrului
Pedagogic Arad

Redacția: Str. Oituz No. 30. Arad.

Administrația: str. Eminescu 43. Arad.

Abonamentul anual 60 Lei. 1 exemplar 6 Lei.

„Scoala Dremii“

REVISTĂ PEDAGOGICĂ-CULTURALĂ

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDACȚIE FORMAT DINTRE COLABORATORII REVISTEI.

COLABORATORI :

Fl. Ștefănescu Goangă, Prof. Universitar Cluj; N. Margineanu, asistent Univ. Cluj; Ion Nisipeanu, prof. București, I. F. Buricescu, prof. București; I. Stanca, profesor; Ascaniu Crișan, dir. liceului Moise Nicoară; S. Spulbereanu, f. inspector școlar; Iosif Moldovan, f. inspector școlar; C. Balta profesoară; A. Văfian, inv.; George Marcu, inv.; I. C. Lascu, inv.; A. Burticală, inv.; T. St. Vicol, inv.; P. Zoșiu, inv.; I. P. Crivăț, inv.; I. Pordea inv.; A. Volungan, inv.; I. Mariescu, inv.; I. Jianu, inst.; A. Păpureanu, inv., M. Ionescu, inv.; G. Tudor, inv.; Sp. Văneșă, inv.; Gh. Rediș; M. Florescu, inv.; V. Olariu, inv.; I. Riza, inv.; Al Amancei, inv.; M. Coșoroabă, inv.; A. Billo, inv.; I. Schuch, inv.; Ioan D. Popescu-Bobu inv.; Maior N. Popoviți, Pr. Fl. Codreanu, D. Dijmărescu, Fl. O. Roșca; T. Lădaru A. Subescu, R. Ponta, I. Mara I. Balaban. Ioan Cădariu, Dimitrie Boariu, I. Lucuța, O. Lupaș. C. Dogariu, A. D. Cioară, Traian Popescu, Efrem Țigu Ioan Damaschin, E. Spinanțiu, N. Cârstea, C. David M. Păun prof. la școale normală Arad, I. Bălașa, P. Hălmăgian. Dr. Terențiu Olariu directorul școlii normale din Arad, I. Vărtaciu, I. Blăgăilă, Tr. Mager prof., P. Șerban, Gh. Ardelean, A. Preotesoiu, C. Mnerie, A. Guran, A. Cojol, I. Crișan, I. Ivașca și C. Bărbat.

Manuscrisele nu se mai înapoiază.

Anunțuri și reclame se primesc după învoială.

Manuscrisele, revistele pentru schimb și cărțile de recenzat se trimet pe adresa: Dlui Teodor Mariș, prof. Arad str. Oituz No. 30.

Corespondența privitoare la administrație: abonamente, schimbări de adresă, revistele înapoiate etc. se trimet pe adresa Administrației: Dl. Sabin Mihuț, Arad str. Eminescu 43.

„Școala Oremii“

REVISTĂ PEDAGOGICĂ-CULTURALĂ

a Asociației învățătorilor din județul Arad.

Apare lunar, afară de lunile: Iulie și August.

† Dr. Grigorie Gh. Comșa

Episcopul Aradului. Membru de onoare al Academiei Române și al Societății Scriitorilor Români.

Consternați în fața tragicului sfârșit al vieții pământești a Episcopului Dr. Grigorie Gh. Comșa, învățătorii din județul nostru aduc prinosul lor de admirație, pentru munca pe care Înaltul Prelat a a săvârșit-o în scurtul timp de 10 ani ai păstoririi sale, dar de a cărei roade nu-i fu hărăzit să se bucure aici pe pământ.

Moare în plină bărbăție, lăsând marea operă a păstoririi și educației prin slovă românească; dar activitatea sa, în acest domeniu, începută cu atâta însuflețire și dragoste, va rămâne pentru totdeauna puternic exemplu de împlinirea datoriei.

Dăscăllimea acestui județ deplânge în moartea Episcopului Grigore, soartea tragică a unui fiu de învățător, care a fost chemat să desăvârșească opera de mântuire creștinească și românească a poporului român din Eparhia Aradului, pentru care operă regretatul Păstor a lucrat din cel mai curat îndemn și în chipul cel mai desinteresat, dar căruia moartea nemiloasă i-a curmat firul vieții înainte de a da tot cât sufletul său nobil și bun ar fi putut.

Nici tinereța, nici robisticitatea fizică, nici cre-

dința sa frumoasă și curată și nici însuflețirea cu care își făcea apostolatul și cu care a mișcat atâtea suflete nu-l putură salva pentru viața pământească.

Tatăl cel Ceresc l-a chemat între aleșii și iubiții Săi.

Sufletul său sbuciumat aici, între noi, pentru adevăr și dreptate, să afle odihnă večnică în Impărăția cerului, iar amintirea Episcopului Grigore să fie večnică.

REDACTIA.

Pedagogie teoretică.

„Fișă pedagogică“, Fișă personală“ și „Fișă individuală“

Sub aceste denumiri s'a pus la dispoziția corpului didactic primar și secundar câte o colecție de date, cari complectate vor să dețină individualitatea psihică a copilului român.

Toate trei fișele sunt editate de către cele mai competente foruri ale vieții noastre pedagogice. Fișă pedagogică este editată de Casa școalelor și compusă de o comisie instituită de Ministerul Instrucțiunii. Fișă personală este elaborată de Institutul de psihologie experimentală, comparată și aplicată al Universității din Cluj, iar Fișă individuală aparține Laboratorului de pedagogie și pedagogie experimentală din Cluj.

Deși scopul acestor fișe este unul și același, totuși calea pe care ni-o indică fiecare din ele diferă dela una la alta dând prin aceasta posibilitatea de alegere aceluia, cari trebuie să se folosească de ele. Ba încă ceva și mai mult: deosebirea dintre cele trei fișe ne constrânge chiar a face unele reflexii asupra lor..

Din acest motiv ne permitem a face și noi unele observațiuni.

Nu e vorba însă de o critică amănunțită a celor trei fișe. Le primim cu toată încrederea, rezervându-ne însă, în calitate de practicieni, dreptul să arătăm, după utilizare, greutățile ce le-am întâmpinat în cursul lucrărilor, precum și eventualele lipsuri ce le-ar avea.

Reflexiile noastre, de astădată, se reduc la câteva observări rezultate din privirea generală asupra fișelor și mai ales asupra indicațiilor date în scopul cunoașterii laturei psihice a copilului:

Dacă ar fi să facem abstracție de ordinea și mai ales de forma în care sunt redate diferitele probleme, menite a fi studiate, și ne-am restrânge observațiile numai asupra fondului problemei, am putea spune, că între cele trei fișe nu este deosebire, întrucât toate trei urmăresc cunoașterea copilului român.

Forma în care se pun problemele însă e de așa natură, în cazul de față, încât constituie esența fișelor.

„Fișa pedagogică 1.)“ ne indică o observare amănunțită a funcțiunilor sufletești, pentru a putea fi cunoscute în aspectele lor fundamentale. Considerăm însă că era necesar a se introduce, în partea finală a fișei, câte un profil psiho-fizic pentru fiecare an, nu numai unul, pentru ultimul an.

E păcat ca datele prețioase culese zi cu zi în cursul unui an să rămână resfriate prin rubricile celor 20 de pagini ale fișei și să nu ai posibilitatea de a le vedea în ansamblul lor, ceea ce și ar permite ca dintr'o singură privire să te poți orienta, la sfârșitul fiecărui an, asupra însușirilor caracteristice ale copilului studiat.

„Caracterizarea sintetică“ dela pag. 20 ar putea înlătura intrucâtva acest neajuns, dar și răspunsurile ce ni se cer aici, trebuie date tot fragmentar, pe rubrici, așa că fișa rămâne, după noi cu acest mare neajuns, care te împedecă, chiar pe tine observatorul, să te poți orienta cu ușurință asupra ansamblului însușirilor caracteristice ale copilului studiat.

„Fișa personală“ 2.) conține de asemenea indicații pentru ca fiecare trăsătură psihică a copilului să poată fi cunoscută în aspectele ei fundamentale.

Aceasta este partea comună a Fișei pedagogice și a fișei personale. Și credem, că s'a procedat corect, când s'a specificat diferitele trăsături psihice pentru că numai așa să pot arăta funcțiile sufletești în variatele lor cazuri de manifestare.

Iar ce privește deosebirile dintre lista datelor și a trăsăturilor psihice indicate de cele două fișe, ele nu sunt de natură a le diferenția prea mult.

Ceea ce diferențiază aceste două fișe este **profilul psihologic**, care am zis mai sus, lipsește Fișei pedagogice, dar pe care Fișa personală l-a introdus la pagina 20-25 și care înlesnește privirea de ansamblu asupra trăsăturilor caracteristice ale copilului observat. Acest profil rezumă rezultatele observațiilor, iar prin linia primită, după unirea punctelor notate în profil, se înlesnește și mai mult înțelegerea profilului.

„Caracterizarea generală.“ pentru care sunt rezervate câteva pagini, începând cu pagina 25 a Fișei personale ne dă posibilitatea de a face caracterizarea copilului studiat nu prin semne și linii, ca în profil, ci cu text, unde observatorul are latitudinea de a raporta notele caracteristice ale copilului după importanța lor și astfel rezultatul studiului mișcător dar valoros poate fi înțeles și de cei mai puțini inițiați în ale psihologiei.

1.) Editura casei școalelor. Se poate comanda la Cartea românească București Prețul 7 Lei
2) Institutul de Psihologie al Universității din Cluj, str. Regală 11. Prețul 10 Lei.

Față de acest avantajiu pe care îl considerăm în favorul „Fișei personale” nu putem înțelege de ce lipsește din fișe examenul antropometric, care poate fi complectat cu mai mare ușurință de către învățători și care credem este destul de important.

Deasemenea, pentruca să fie fișa complectă, se putea introduce și examenul medical, chiar cu riscul de a rămâne necompleteat, acolo unde medicul nu poate ajunge

„Fișa individuală” 1) înlesnește mult complectarea respectiv ușurează munca în ce privește complectarea ei, E mult mai simplă, intrucât nu pretinde o precizare și o delimitare a însușirilor observate atât de variată ca primele două fișe. Adevărat, că multă lume se plânge de greutatea muncii ce ar fi, cu complectarea fișelor. Pentru aceștia această fișă ar fi mai corespunzătoare.

Noi însă considerăm ca muncă, în legătură cu fișele nu complectarea lor, ci observarea îndelungată și amănunțită a copilului. Iar pentru acest scop Fișa individuală înlesnind munca complectării, prin simplificarea datelor și trăsăturilor psihice, îngreunează în același timp studiul, observarea copilului. În ce direcția să facă cercetări și observări educatorii, mai ales cei mai puțin inițiați în studiul copilului, când în fișa i se indica numai: atenția, memoria, voința etc.? Căci sunt notele specifice, cari delimitează deosebitele funcțiuni sufletești? Așa că în definitiv Fișa individuală îngreunează cunoașterea copilului, ca să nu zicem, că nu ne poate conduce la cunoașterea însușirilor caracteristice ale acestuia.

Găsim în această fișă însă o notă care nu se află în fișele amintite până aici: Acestea sunt „Datele Antropometrice” ale etății preșcolare a copilului.

Cu ajutorul acestor date putem constata, dacă dezvoltarea copilului în timpul școlarității se menține în ritmul din nainte de epoca școlară, sau se abate dela acest ritm.

Vom constata prin urmare influența școlii asupra dezvoltării fizice a copilului, care constatare ne poate conduce la anumite consecințe de igienă școlară lucru care ni se pare destul de important.

Constelația familiară a copilului observat încă se bucură de o mai mare considerație ca în primele două fișe.

„Fișa individuală” fiind valabilă numai pentru un an școlar și dându-ne indicații la pagina penultimă pentru facerea unei caracterizări generale, un fel de portret psiho-fizic al tuturor trăsăturilor caracteristice ale copilului observat, ne înlesnește cunoașterea acestuia printr'o privire de ansamblu. Deosebit interes pentru studiul copilului și mai ales a evoluției copilului ni se pare a avea și „documentele individuale” — niște foi de hârtie pe cari se notează însemnările amănunțite ale caracteristicilor copilului — cari adunate la o altă compun așa numitul „Dosar individual” al subiectului observat.

Acestea sunt observațiile ce le putem face deocamdată asupra celor trei fișe.

* * *

1.) Laboratorul de pedagogie și pedagogie experimentală Cluj. Prețul 5. Lei.

Nu suntem însă în clar, dacă avem posibilitate de alegere în ce privește introducerea și aplicarea lor în școală, sau suntem obligați a accepta una din ele.

Un ordin al autorităților superioare care să ne lămurească în privința aceasta nu cunoaștem.

Dar nu asta ne supără pe noi, că nu există ordin, care să impună anumite fișe, ci faptul, că în lipsa lui prin diferite reviste apar știri, cari nu ne lămuresc.

Așa cetim în „Curentul activ.” Nr. 7—8-935 la pag. 5 următoarele :

„Repetăm din nou că „Fișa pedagogică” apărută în editura Casei Școalelor nu este impusă de Ministerul Instrucțiuni. Membrii corpului didactic sunt liberi să aleagă între această fișă și Fișă psihologică” editată de Institutul de psihologie din Cluj. „Aceasta până ce comisia numită de Minister pentru studierea și propunerea unei fișe de observații își va da avizul”

Iar Dl. Iosif Gabrea în Revista generală a învățământului Nr. 3-4 din 1935 sub titlul : „Rostul fișei pedagogice în școala românească” spune :

„Pentru că se iveau și alte „fișe” alcătuite de grabă și foarte scumpe, Min. Instr. a numit o nouă comisie compusă din d-nii Prof. Rădulescu-Motru, Președinte și Prof. G. G. Antonescu, Prof. Fl. Ștefanescu Goangă, Iosif I. Gabrea, RaCu Petre, D. Teodosiu, Dr. C. Turturică Dr. V. Iordăchescu membri, cari s'au întrunit la 7 Ian. 1935 și a hotărât ca în afară de Fișa pedagogică editată de Casa școalelor să se recomande pentru utilizare în școlile normale și secundare” și „Fișa personală” întocmită de Prof. Fl. Ștefanescu Goangă etc. și a broșurei cu instrucțiuni pentru utilizarea fișei.

De aici ar rezulta că „Fișa personală” se poate introduce numai în școlile normale și secundare, iar în școlile primare numai „Fișa pedagogică.

Mai departe însă Dl. Gabrea ne spune :

„Fișa d-lui Prof. Fl. Ștefanescu Goangă costă 8 lei, broșura 15 lei. Prin urmare, pentru studiul individualității nu se vor introduce în școli decât una din cele două fișe, amintite mai sus, după alegere.

Prin urmare rămân nedeslușite următoarele două lucruri :

1. În cari școli nu se vor introduce decât una din cele două fișe? (Fișa pedagogică și Fișa personală).
2. Ce-i cu Fișa individuală a Laboratoriului de pedagogie și pedagogie experimentală din Cluj, se poate ori nu introduce în vre-o categorie de școli?

Nu pledăm pentru un ordin de restricțiuni în ce privește introducerea uneia din fișele de care ne-am ocupat. Dar diferitele comunicate de prin reviste precum și comunicările verbale ce se fac în această chestiune produc confuzie, care nu este de dorit, pentru că nu e în interesul cauzei ce se urmărește, de aceea ar fi bine dacă din loc competent s'ar pune capăt acestei confuzii.

Teodor Mariș.

Tot despre un examen cu ajutorul testelor

Ne luăm permisiunea de a răspunde afirmațiilor făcute de domnul Ioan Cădariu în legătură cu articolul nostru „Foloasele practice ale testelor” atât pentru orientarea cetitorilor noștri, cât și pentru a lămuri anumite neînțelegeri.

Domniasa vrea să ne demonstreze că unele concluzii pe care le-am scos în urma experimentului făcut sunt eronate sau prin eufemismul domnieisale *pripite și în dezacord cu realitatea*.

Suntem convinși că observațiile domnului Ioan Cădariu nu sunt de rea credință, mai ales că și domniasa este pentru o *discuție obiectivă dirijată numai de interesul adevărului*. Dar, pentrucă, pe de altă parte, credem că punctul nostru de vedere este cel adevărat, suntem la rândul nostru convinși că numai excesul de zel cu care domniasa apără o credință l a făcut să susțină o teză acceptată și de noi, poate chiar în aceiași măsură.

Din articolul domnieisale, rezultă pentru noi învinuiri destul de grave. Astfel nu numai că ne-am indoit de ajutorul prețios pe care ni-l dau testele în educație, dar am negat și cea mai mică valoare a acestora.

În plus mai suntem pasibili și de vina de a ne fi contrazis de mai multe ori în cursul aceluiași articol.

Faptul e prea grav și socotim că ne îndreptățește să răspundem, având convingerea că în urma unei discuții obiective domniasa va renunța la serioasele acuze pe care ni le-a adus.

Să analizăm. Domniasa afirmă: *de unde la început spunea (noi) că are încredere în test, după constatarea nepotrivirii rezultatelor testării cu cele ale clasificăției școlare spune: nu putem admite că școala face erori așa de mari; suntem îndemnați să credem că testul este cel care greșește*. Contrazicerea este numai aparentă fiindcă domniasa ne a citat fragmentar. Prima afirmație am făcut-o bazați pe constatarea că testul are în adevăr o valoare destul de mare în măsura în care contribuie cu mai multă aproximație la stabilirea locului pe care îl ocupă un subiect față de un anumit grup și în anumite circumstanțe. Un test ideal ar fi acela care ar putea reda un coeficient absolut al inteligenței unui individ.

Lucrul nefiind posibil, cel puțin în actualul stadiu al științei, credem că numai creind circumstanțe cât mai apropiate de acelea din școală, vom putea realiza un test care să poată fi pus în serviciul acesteia.

„Suntem îndemnați să credem că testul este cel care greșește” fiindcă acest auxiliar al educației este în curs de experimentare și chiar dacă uneori a

avut admiratori entuziaști, nu e mai puțin adevărat că i s'au adus și serioase critici. Aceasta în cazul că domnul Ioan Cădariu ne ar cere să ne justificăm îndoiala în eficacitatea testului, dar intenția noastră n'a fost nici pe departe ca să demonstrăm lipsa de eficacitate a acestuia. Dovadă că în continuare am scris: „coeficientul intelectual este o valoare absolută, pe câte vreme clasificarea noastră l-a așezat pe elev în locul ce i se cuvine față de un grup din care face parte în mod provizoriu. Acelaș elev ar putea să fie printre cei dintâi în alt grup”. Iată deci c'am fost chiar prea optimiști în afirmațiile noastre atribuind testului, așa cum o vor cei mai mulți apărători ai lui, o valoare absolută și nicidecum una relativă pe care teoretic i-o dădusem înainte de experimentare. Diferența deci ne-a dat-o testul. Și pentru că acesta, cel puțin principal, se adresează acelorași funcțiuni pe care le utilizăm ca să realizăm scopul educației, ne am întrebat la sfârșitul examinării noastre care sunt cauzele diferenței. I se pare domnului Cădariu că e absurd să te îndoiești de faptul că un elev cu mult mai tânăr întâmpină serioase dificultăți când e pus să-și însușiască aceiași materie de învățământ cu elevi cu mult mai mari decât el? În cazurile normale, se înțelege, unde se presupune că există o paralelitate și nu o identitate între dezvoltarea intelectuală și vârsta cronologică. Acest fapt ne apare așa de evident încât e de prisos orice argument. Nu trebuie să fii om de știință pentru ca să constăți că cel puțin până la o anumită vârstă legea progresului nu e desmintită de nici un fapt în domeniul vieții în genere. Că sunt anumite cazuri în care e călcată regula e foarte adevărat, însă acelea sunt cazuri anormale și meritul unui test bun tocmai aci stă. Le scoate în evidență.

Iată, cum tot în continuare testul ne-a arătat că elevul R. G. ar putea cu mult mai mult, fără motivele de sănătate pe care le am remarcat. Dar și în acest caz elevul trebuia să ocupe în clasă locul al VI și nicidecum al III. Domnul Ioan Cădariu nu acordă nicio importanță acestui fapt. Nici noi nu i-am acorda vreo însemnătate dacă prin acest examen s'ar fi urmărit etalonarea testelor, adică stabilirea limitelor maxime pe care subiecții le ating la o anumită vârstă. În cazul nostru însă rezultatele se raportează la un anumit grup al cărui subiecți sunt de vârste variate.

Și dacă aceste rezultate le am scos dintr'o examinare pe care am făcut-o cu ajutorul testelor, nu vedem ce l-a făcut pe domnul Ioan Cădariu să spună că ne-am contrazis. Aceste constatări, e adevărat, erau în continuare și pe domnișia l-a impresionat faptul că ne-am putut îndoii pentru o clipă de eficacitatea testelor, luând îndoiala noastră drept o credință.

Domnișia mai spune: *domnul Dogaru se înșeală dacă crede că școala nu poate săvârși greșeli și încă foarte mari. E o idee care nu ne aparține, deoarece nu numai că n'am avut pretenția că putem face o apreciere cu totul o-*

biectivă, deși am făcut-o și după alte criterii decât notele la diferitele materii de învățământ, dar am admis ca erori inerente oscilările de două poziții în plus sau în minus.

Iar mai departe: *sistemul de clasificare este atât de defectuos, încât rezultatele lui nu pot fi decât false*. Dacă ar fi adevărat, ar urma că tot ce s'a construit până astăzi bazat pe rezultatele date de școală să fie fals și ca atare societatea ar trebui să ia măsuri grabnice și să schimbe cu desăvârșire ierarhia actuală. Dacă societatea n'o face, e pentru că are convingerea că deși s'au făcut și se fac erori de apreciere, acolo unde nu e rea credință, dar rezultatele nu sunt prea îndepărtate de realitate.

În continuare spune că nu trebuie să rămânem stupefiați de faptul că elevul R. G. ocupă după test locul al III, iar în clasă locul al X și . . . se miră domnul Dogaru că se deosebesc rezultatele obișnuite prin două sisteme de clasificare diferite. Mirarea noastră, deși socotim de prisos explicațiile complementare, vine de acolo că diferența e prea mare, făcând bunăoară pe elevul R. G. să treacă din urma unui sistem de apreciere în fruntea altuia. Iar exemplelor pe care ni le dă domniasa ca să justifice diferența între o apreciere și alta le putem da o altă interpretare. Faptul ca un elev a fost premiant în liceu și codaș la universitate sau invers se poate datori schimbărilor pe care vârsta le-a adus în organismul psiho-fizic al aceluși individ sau împrejurărilor diferite în care a trăit mai târziu. Deci nu școala a fost cea care a făcut erori așa mari.

Însuși domnul Dogaru semnalează la elevii testați de domniasa anumite simptome care interpretate corect l-ar fi ferit de greșala de a da vina pe teste. Și aci domnul Cădariu ne-a citat tot fragmentar, pentru că pe lângă cauzele enumerate, și care fac să scadă aportul intelectual al unui elev în raport cu un anumit grup, nu putem neglija nici diferența de vârstă care în adevăr nu are nicio importanță dacă ne interesează numai valoarea absolută a coeficientului, dar care poate însemna foarte mult când o raportăm la un anumit grup. Să ne lămurim. Elevul R. G. al cărui coeficient de inteligență este 134 e clasat printre eminente. Fapt care-l face să depășească teoretic 3 elevi deși locul lui după inteligență este al șaselea. Plusul îl câștigă din această diferență de vârstă. În clasă după inteligență ocupă locul al șaselea și ca să ocupe locul pe care i-l conferă coeficientul său mental trebuie să presteze un efort ce depășește cu mult puterile lui, dacă avem în vedere puterile cu care sunt inzestrați colegii lui avantajați de vârstă. Iată, deci că interpretarea noastră a fost raportată la grupul cu care lucrăm în fiecare zi, pe câtă vreme domnul Cădariu nu acceptă această raportare. Credem inutil să mai afirmăm că noi nu facem știință pură, ci utilizăm experiența unor specialiști rutinați pentru folosul educației și ca atare ceiace s'a găsit valabil până la un

punct oarecare în teorie și practic la un număr de copii desigur impresionant, adaptăm la grupul nostru cu mult mai mic pentru a realiza țelul educației.

Domnul Dogaru riscă afirmarea, că orice eforturi ar face un elev cu mult mai tânăr decât colegii lui nu va putea să se mențină la nivelul cerut. Profundă eroare. Noi credem, că eroarea noastră, dacă a fost eroare, nu e chiar așa de profundă. Noi ne-am referit la cazurile normale, despre care am vorbit mai înainte și asupra cărora nu mai insistăm. În plus, domnul Cădariu ignorează cu desăvârșire elementul psihologic, care poate mări sau micșora aportul intelectual al unui elev când diferența de vârstă e prea mare. Cine se îndoiește de faptul, că un elev cu mult mai tânăr decât colegii trebuie să facă un efort susținut continuu fie de îndemnul părinților, fie de ambiția personală ca să se mențină la nivelul cerut? Iată același elev R. G., care după vârsta intelectuală ocupă locul al șaselea, ar putea să fie întâiul într'un grup cu un nivel intelectual mai apropiat de puterile lui și atunci ar fi avantajat și de elementul psihologic amintit. S'ar bucura deci de plăcerea, pe care și o dă un efort în acord cu puterile tale ca și de micile succese zilnice, care sporesc în mod considerabil potențialul intelectual al unui elev.

Obiecția, că elevii examinați au coeficienți intelectuali cu mult peste media cerută de clasa din care fac parte, cade. Deși pentru anumite categorii de elevi se fixează programe cu conținut neschimbat, totuși, orice educator știe, că unele clase au un nivel intelectual mai ridicat. Și sunt asemenea repartiții atâta vreme cât nu se fac înscrierile în clase pararele, așa cum cere pedagogia modernă. Asemenea elevi asimilează mai repede și mai profund conținutul programei. Iată deci încă un motiv, pentru care am raportat coeficientul intelectual la grupul elevilor noștri.

Mai departe domniasa spune: *la elevul D. I. debilitatea însoțită de anemie și de dureri de cap, inclusiv frecvența neregulată sunt cauzele adevărate (nu etatea cronologică), care au împiedecat pe elevul D. I. să-și cucerească în clasificarea școlară locul potrivit nivelului său intelectual. E aceeași situație ca și la elevul R. G. Deși nu suntem indicați să punem diagnosticul în asemenea situații, totuși de multe ori suntem ispitiți să credem, că toate cauzele enumerate mai sus nu sunt altceva decât efecte ale acelei cauze primare, pe care domnul Cădariu o ignorează, diferența de vârstă.*

S'ar părea că d. Dogaru uită rostul și semnificația coeficientului intelectual și aci domnul Cădariu ne acuză încă odată c'am raportat vârsta intelectuală la vârsta cronologică, fapt care după domniasa constituie o gravă eroare.

Am fi de perfect acord dacă am face știință pură. Ori noi socotim textul ca fiind un auxiliar al educației și ca atare vom utiliza toate rezultatele scoase dintr'un asemenea examen. Numai această ignorare a rostului

practic pe care îl au testele cred că l-a făcut pe domnul Cădariu să spună: pe școală n'o interesează dacă elevul este de 8, de 10, sau de 14 ani. O interesează dacă elevul și-a însușit sau nu programul de învățământ.

Aci domnul Cădariu vorbește ca un om de știință. Și noi apreciem acest punct de vedere în anumite situații. Nu vedem însă, în cazul nostru, care ar fi profitul școlii din tot sbuciumul gândirii moderne dacă astăzi ca și altădată nu ne ar interesa decât ca elevul să și însușească materia de învățământ. În acest caz ar fi mai bine să închidem porțile școalelor și să spunem cinstit părinților: două veacuri de pedagogie modernă n'au schimbat cu nimic școala. S'a făcut teorie multă, s'au descoperit principii sănătoase, s'au făcut experiențe interesante, dar nu pentru școală. Copiii voștri au fost necesari pentru progresul științei. Nu știu dacă această glorie ar mulțumi pe cineva.

Alteva măsoară clasificarea școlară și alteva testele de inteligență. Deci și rezultatele trebuie să fie diferite. În parte, nici noi n'am avut altă părere. Ne-am sesizat și cred că aveam de ce, atunci când deosebirea între un rezultat și altul era prea mare. Normal e ca un subiect cu inteligență naturală superioară (pe care ne-o arată testele) să fie și un elev bun în sensul nostru profesional, adică să și însușească în mod obișnuit o anumită materie de învățământ fixată de programă. Subiectul care nu se conformă acestei ordini presupune anumite cauze pe care școala modernă are datoria să le afle. Prin aceasta am și voit să arătăm în articolul nostru că testul are o valoare considerabilă.

Dar domnul Cădariu continuă într'un mod care, cel puțin nouă, ni se pare foarte curios: *dacă e vorba să se redea într'o fișă individuală înfățișarea sufletească (profilul psihologic) a unui elev, atunci în acea fișă e nevoie să se treacă alături atât nota de la școală (media generală) a elevului întemeiată pe observație cât și coeficientul lui intelectual stabilit prin teste.* Media generală, știam noi, rezultă din notele parțiale pe care școala aceia de care vorbea domniasa mai înainte, interesată dacă elevul și-a însușit ori nu programa de învățământ, le dă în baza răspunsurilor elevilor în diferite forme. Ce l-a făcut pe domniasa ca să facă imediat această concesie observației și s'o ridice dintr'odată la rangul dător de ton în aprecierea școlărilor noștri, nu știm.

Domnul Cădariu insistă încă odată asupra eroarei inițiale pe care am făcut-o îndoindu-ne de eficacitatea testelor. Domniasa citează: *explicația acestui fapt* (a faptului că avem un procent prea mare de supranormali) o putem găsi în imperfecțiunea testelor dacă se va dovedi că sunt prea ușoare pentru anumite grupuri de elevi. Și de altădată domnul Dogaru se înșală. Realitatea nu este alta ci tocmai aceia pe care au arătat o testele. Greșeala dlui Dogaru provine de acolo că d-sa se grăbește să tragă concluzii generale numai din câteva cazuri izolate. Ne mulțumim să-i atragem atențiunea domnului Cădariu

că ne condamnă fără niciun temei. Noi am condiționat afirmația noastră de ideea: *dacă se va dovedi că sunt prea ușoare pentru anumite grupuri de elevi*. Prin urmare și de data aceasta domniasa păcătuiește prin același exces de zel nejustificat. De altfel din conținutul articolului nostru nu rezultă că am tras concluzii definitive nici că am negat valoarea testelor pe care ca și domniasa le apreciem foarte mult.

Domnul Cădariu vrea însă cu orice preț să ne demonstreze că testele sunt chiar prea grele și nicidecum ușoare. Pentru aceasta citează că în 1931 s'a testat inteligența elevilor din Arad. Rezultatele acestei măsurători s'au dat publicității prin școala Vremii an. II Nr. 7-9. Din tabloul dela pagina 16 se vede că subnormalii formează un procent de 37,75% depășind deci cu 9,75% față de 25% admiși teoretic. Domniasa explică acest plus așa: *procentul mare de subnormali dela Arad se datorește faptului că noi n'am măsurat întreaga populație școlară a Aradului. Am măsurat numai o parte din populația școlară românească. Ori populația românească din Arad este alcătuită în majoritate covârșitoare din straturi sociale inferioare și deci, explicabil, mai puțin inteligente*. Prin urmare dela început s'a recunoscut de domnul Cădariu că și rezultatele măsurătorii din 1931 nu pot fi interpretate decât parțial: 1 s'au măsurat numai Românii și 2. nu s'a măsurat nici întreaga populație școlară românească. Evident cea de-a doua concluzie care este legată de prima, cade. A admite că procentul cel mare de subnormali, după cum demonstrează domniasa mai în urmă, se datorește dominației străine care a avut grije să înlătore elementele românești de elită dela orașe, trebuie acceptat cu foarte multă rezervă. Să fim serioși. Ungurii i-au împiedecat pe Români să ocupe funcțiuni în stat, dar prin firea lucrurilor nu i-au putut împiedeca să aibă copii inteligenți, e vorba doar de inteligența naturală căreia i se adresează testele. E adevărat că anumite condiții materiale facilitează dezvoltarea unei inteligențe, în niciun caz însă nu o pot creia. Altfel suntem ispitiți să credem că lipsa unei burghezii românești a făcut ca la această măsurătoare normalii să nu intrunească procentul de 50% admis teoretic. Corolarul imediat al acestei afirmații a domnului Cădariu ar fi ca pătura conducătoare să ocupe prin copiii ei locul supranormalilor, iar claselor inferioare să le rămână grupul subnormalilor.

În continuare domnul Cădariu vrea să ne demonstreze, că elevii noștri sunt așa cum i-au arătat testele, adică dacă au realizat coeficienți mari aceasta se datorește faptului că sunt recrutați din aceeași pătură socială, din care au fost recrutați și elevii școalelor Nr. 1 și 2, care la măsurătoarea din 1931 dau: prima normali și supranormali 80, 26% iar a doua 93,49% pe câtă vreme cele din suburbii nu numai, că n'au intrunit 75%, dar diferența a fost așa de mare încât cu drept cuvânt a fost domniasa

ingrijorat de intelegenta copiilor din Arad. Dacă mirarea domnului Cadariu față de rezultatele negative din 1931 a fost legitimă, într'o egală măsură am fost și noi îndreptățiți să ne întrebăm cum se explică rezultatul măsurătorii noastre, care a întrecut cu mult așteptările. Domnul Cadariu a spus, că am avut o iluzie de perspectivă. Vom încerca să-i arătăm la rândul nostru, că iluzia e numai aparentă. Dealtfel o repetăm, prin articolul nostru n'am voit să arătăm, că testele acestea sunt prea ușoare sau prea grele. Nu acesta a fost scopul nostru. Dacă ne-am exprimat nedumerirea în termeni foarte largi — *dacă se va dovedi, că sunt prea ușoare pentru anumite grupuri de elevi* — am făcut-o gândindu-ne, că sunt prea ușoare pentru cei care au ținut creionul în mână dela o vârstă fragedă. Sunt grele, de exemplu, pentru elevi care nu știu ce este un degetar, pentru simplul motiv, că mama lor nu l-a întrebuițat niciodată, sau și mai vădit, la o serie de animale, care nu demonstrează decât o mai bogată experiență și nicidecum o inteligență naturală. Deasemenea proba labirintului e cu mult ușurată, dacă elevul a făcut una asemănătoare. Prin urmare într'o mare măsură, nu zic în întregime, dacă în urma testării intelegenții elevilor noștri cu ajutorul testelor neverbale au rezultat coeficienți așa de mari, aceasta se datorește și faptului, că aceste teste sunt potrivite pentru experiența lor. Important pentru noi, însă, a fost schimbarea ordinei de clasificare, care ne-a scos în evidență o serie de fapte, pe care nu le putem ignora, dacă vrem să realizăm o operă pozitivă în educație.

C. Dogaru inv.

N. B. Pasagiile cu litere cursive sunt citate

Contribuția formativă a învățământului în educația școlară.

Dublul scop al funcției școlare s'a manifestat în tot decursul istoriei educației prin omnipotența unuia dintre scopuri asupra celuilalt. Scopul instructiv a avut prioritatea asupra celui formativ până în ziua de astăzi. Transmiterea cunoștinței era o funcție mai ușor de îndeplinit, și corespundea în mare măsură și spiritului vremii care era pătruns de o autoritate necontestabilă. Icoana școlii din trecut este viu reprezentată printr'o clasă numai urechi și ochi pentru recepționarea sacrelor cuvinte indiscutabile pe care le răspândea profesorul de pe turnul său de fildeș. Orice tendință de libertate sau cugetare proprie era înăbușită din partea profesorului fiind atotputernic spiritul dictonului „magister dixit”.

Efectul acestui învățământ memorial și abstract era ingrămădirea în

creerul elevului a unor cunoștințe neviabile și inorganice. Intuițiile geniale a multor pedagogi încă din antichitate, al căror număr s'a mărit considerabil astăzi, au căutat să surpe această mentalitate asupra rostului funcției școlare, substituindu-o cu imperioasa exigență a educației de azi, care este: formarea individului conform însușirilor sale native. Mulți pedagogi sau psihologi s'au ridicat la valoarea pe care le o acordă azi istoria educației, datorită în mare măsură numai înțelegerii juste a acestui deziderat contemporan. Opera rousseau-niană este strigătul de alarmă al secolului XVIII contra opiniilor eronate dominante asupra naturii copilului. Inmulțirea considerabilă a studiilor psihologice stimulate de această operă filosofică au îndreptățit intuițiile juste ale genialilor pedagogi.

Psihologia infantilă contemporană decretează copilul ca un organism viu într'o continuă devenire iar nu un homunculus lansat de teoriile fiziologilor secolului XVIII. Văzut prin această prizmă teleiomorfică, funcția școlii se credea că-și îndeplinește scopul prin acumularea de către elev a tuturor cunoștințelor cucerite de omenire. Concepția contemporană asupra copilului cere în mod imperativ educatorului practic, formarea organică a copilului în timpul școlarității. Prin această concepție organică, scopul școlii de azi trebuie să fie formativ. Misiunea sacră a educatorului trebuie să fie predarea instrucției în vederea formării OMULUI. Învățământul servind de mijloc pentru atingerea scopului: omul.

Desvoltarea organică a copilului efectuându-se printr'o continuă apariție a diverselor interese cari sunt simptome ale nevoii de creștere și afirmare a individualității, toată misiunea educativă a școlii este în funcție de satisfacerea acestor interese firești ale organismului copilului. Învățământul predat în școală trebuie să fie un răspuns just la nevoia internă a elevului, de desvoltare. Prin îndeplinirea acestor cerințe firești ale desvoltării copilului, școala va promova o educație funcțională, după expresia psihologului Claparède. Punerea pe planul întâiu a scopului formativ în educația școlară a dat prilej la ample discuții și experimentări practice asupra problemei: care e contribuția și rolul învățământului în mijlocul unei educații școlare într'adevăr formativă și organicistă?

Dela simpla credință că prin instrucție se poate scoate din elev ceea ce voim, astăzi în urma unei psihologii biologiste, s'a ajuns la concluzia că un alt factor apare mai determinant în procesul desvoltării și anume: factorul nativ. Procesul desvoltării virtualităților latente ale organismului copilului efectuându-se printr'o maturizare firească și datorită influențelor excitațiilor mediului, adică procesului învățării, școala trebuie să țină cont de rolul pe care-l joacă fiecare în aceste două procese pentru a le acorda importanța pe care o necesită în desvoltarea organismului copilului Dl. C. Georgiade

în urma studiului întreprins asupra „psihologiei gândirii copilului” cercetând factorii determinanți în formarea gândirii copilului, conține că rolul determinant îl joacă factorul nativ, procesul maturizării, adică dezvoltarea naturală a dispozițiilor virtuale, iar învățământul are un efect secundar, o influență salutară promovând mai mult decât determinând formarea gândirii. Tot în sensul acestei opinii pledează lucrarea experimentală a D-lui N. Mărgineanu, „psihologia învățării”, scoasă între publicațiile Institutului de Psihologie Experimentală, comparată și aplicată la Universității din Cluj.

Referindu-ne la a doua problemă capitală studiată experimental în studiul susamintit, după o lungă discuție întreprinsă asupra rezultatelor experimentale executate de diferiți psihologi străini, concluzia autorului asupra valorii educative a obiectelor de învățământ, purtată cu mult optimism pe plan teoretic, este că punctul preponderent în bogăția sufletească a unui individ nu se datorește atât procesului învățării, cât maturizării forțelor intelectuale date prin naștere. Aceasta este cauza adevărată a dezvoltării mintale. Obiectele de învățământ servesc de cauză ocazională, iar cauza eficientă este dezvoltarea sau maturizarea firească a potențialului nativ. Lucrarea D-lui Gh. Comicescu „raportul între intuiție și abstracție în învățământ” pare a contrazice această opinie aproape unanimă a tuturor psihologilor și pedagogilor scoasă în urma rezultatelor experimentale. Progresul funcției abstracției generalizatoare datorându-se în mare parte, după rezultatele d-sale experimentale, învățământului-deoarece întrunește 19,60% față de 0,61% datorit vârstei, se explică în domeniul acestei funcțiuni care este în mai strânsă dependență de exercițiu.

În urma tuturor acestor rezultate, concluzia ce se desprinde din toate cele sus amintite este, că prioritatea în dezvoltarea omului o are factorul nativ, care se efectuează prin procesul maturizării. Dezideratul școlii de azi trebuie să fie formarea individului prin respectarea patrimoniului său psihic dat prin naștere ajutat în această operă în timpul școlarității de mijloacele pe cari i le pune la îndemână învățământul. Învățământul servind de factor secundar, nu determinant. O educație naturală se poate îndeplini numai respectând acest postulat. Promovând prin învățământul predat în școală dezvoltarea firească a dispozițiilor copilului, învățământul predat în școală va fi un învățământ educativ, iar nu abstract și informativ ca cel din școala tradițională. Tuturor educatorilor cât și inspectorilor învățământului trebuie să le fie în vedere contribuția formativă a învățământului în educația elevilor. Școala într-adevăr educativă, care trebuie să devină școala românească, trebuie să se servească de învățământ ca de un mijloc, scopul suprem fiind: OMUL.

P. Șerban-Cimtei.

Realizări în domeniul Lucrului de mână pentru fetițe.

Femeia prin însăși structura ei sufletească și marele rol ce-l are în viața de familie, trebuie să tindă spre tot ce place oamenilor și lui Dumnezeu!

Deaceia căminul este oglinda gazdei și, această educație a frumosului și a ordinii, trebuie făcută fetițelor la vârsta cea mai fragedă când sufletul primește și păstrează ecoul educației.

M'am străduit îndeosebi să întruchipez: utilul, practicul și frumosul, în direcția lucrului de mână care este podoaba claselor de învățământ, cancelariilor școlare și căminului.

Am izbutit!

În primii ani de învățământ lucrăm și eu ca majoritatea colegelor mele, punctul înaintea acului pe o bucată de pânză imprimată (drucluită cum ziceau fetițele mele dela Curțici). Am avut însă decepții, căci la sfârșitul anului școlar, nu puteam contribui cu nimic la expoziția școlară sau și dacă expuneam ceva era fără valoare un petic căruia nu i se acorda nici ulterior (adică acasă) vreo atențiune. Și, din aceste neajunsuri am pornit dela cauză la efectul următor:

Am cerut elevelor mele să cumpere o bucată de etamină cu firul gros având o lungime de 40 cm. și 30 cm. lățime, Pe aceasta se execută cu lână în două culori (negru cu roșu, galben cu albastru sau verde cu negru) modele românești. Se începe cu elementele cruciuliței, un rând cu jumătate punct spre dreapta, un rând cu jumătate punct spre stânga, apoi un rând de cruciulițe.

Odată ce fetițele cunosc cruciulița, se procedează la lucrarea modelelor românești formate la început din 2, 3, 4, 5 cruciulițe, ajungându-se în mod progresiv până la modelele cele mai complicate. Când bucata de etamină a fost complectată, se înrămează și servește de podoaba clasei până la finele anului. La expoziția școlară, zecile de tablouri executate în aceeași ordine impresionează plăcut ochiul prin coloritul lor variat și frumusețea modelelor.

Acasă, tabloul place părinților și e pus pe perete. Dacă la sfârșitul anului întâiu de școală, fiecare fetiță va avea tabloul tip complect terminat putem zice că am făcut progres în domeniul lucrului de mână.

Nici împletiturile ușoare de croșetărie, nici împletitul ciorapului sau cusătura înaintea acului (prevăzute de programa analitică la lucru de mână) nu vor avea darul de a ne face serviciul real al tabloului tip pentru cl. I fetițe, întocmit de subsemnata pentru lucru de mână. El are următoarele avantagii.

1. La vârsta fragedă de 7—8 ani nu trebuie început cu acela ce este practic (impletitori etc.) ci cu aceia ce place, atrage, distrează și conduce mâna în mod inconștient dela ușor la greu, dela simplu la compus spre a executa aceia ce este aproape de sufletul lor mititel.

2. Elevele se deprind a lucra modele românești mai ales la țară unde tazele predomină.

3. Trezește gustul pentru frumos.

4. Este podoaba claselor și a căminurilor părintești.

5. Desvoltă iubirea de portul nostru național românesc.

6. Desvoltă emulația în selecționarea modelelor și a culorilor.

7. Deprinde la aprecierea muncii realizată de mânuțele lor.

8. Serviciul real — o amintire duloasă și trainică a anilor ce au trecut spre a nu se mai reîntoarce.

Bucuria ce o au fetițele în anul I-ii de școală când își văd tabloul înrămat, și graba de a-l termina cât mai repede, sunt prea săracă eu în expresii spre a le reda plastic — e greu să zugrăvesc starea lor sufletească și sufletul pornit spre acțiune.

Remarc cu multă satisfacție, cu toate că în prezent nu se află introdus în programa noastră analitică sistemul tablourilor tip pentru cl. I de fetițe, el totuși a prins puternice rădăcini.

La școala unde funcționez, conducătoarea clasei I. fete urmează în direcția lucrului de mână principiul preconizat de mine având clasa ornamentată și fetițele înzestrate cu câte un tablou frumos.

Presupun că viitorul va trece în programa analitică tabloul tip pentru cl. I. fete, fiind cel mai indicat mijloc pentru instruirea fetițelor asupra lucrului de mână de cusături naționale românești. Se va întinde după câte observ acest sistem în direcția lucrului de mână, merit a lua locul gobelinelor ce sunt doar niște copii, ridicându-se modelul românesc, ce trebuie lăsat mai ales în județul nostru, la noi grânicerii de pe frontiera de apus a patriei.

A. Preotesoin

Observațiuni și experiențe pedagogice.

Alte faze de gândire primitive la copil. Egocentrismul și sincretismul.

Continuăm și în acest număr cu notele, observațiile, anchetele și experimentele noastre, asupra gândirii copilului și de data aceasta ne ocupăm de una dintre cele mai puternice faze ale gândirii proeclive infantile anume: *egocentrismul*.

În această fază, copilul este preocupat numai de el însuș, caracterul gândirii lui fiind un egoism încăpăținat, să zic așa. Copilul în afectivitatea sa, își creiază o viziune a lumii lui, o imagine a sa proprie, în jurul ei învărtindu-se gândirea ce posedă; care gândire este inadaptabilă la relațiile lui, cu mediul și semenii lui. *Copiii sunt legați cu gândirea, de planul afectiv al ființelor, care nu le pășule înțelegerea raporturilor de reciprocitate și multiplicitate dintre diferite persoane și dintre ei și respectivele persoane.* Aceste fenomene ale gândirii egocentrice le putem observa la orice copil. Eu am observat, că fetița mea, deși țin mult la mine, atunci când glumesc cu ea, că-i iau păpușa sau alt lucru, să mă joc eu, mă respinge cu mare energic. Deasemenea copiii mici sunt extrem de geloși de părinții lor, să nu-i vadă că se ceartă sau că-și manifestă dragoste unul față de celălalt. Mi-a povestit o fetiță de 10 ani că, nu-i place să vadă pe tatăl său, certându-se cu mămica-sa, că-i vine să plece de-acasă. Părinții erau de față. Dar tot ea în acel moment, văzând pe tatăl său că se apropie de mama ei, spre a o mângâia adresându-i cuvinte plăcute, bineînțeles intenționat în urma celor raportate de ea, copila imediat a sărit între ei și i-a despărțit, uitând totul, în inima ei încolțind gelozia și deci egocentrismul sufletului manifestându-se în plin. Exemple pot aduce numeroase, dar e de prisos. Această fază a gândirii copiilor fiind bine stabilită și observată îndeajuns. Mai adaug la cele menționate sus, că acest egocentrism al gândirii infantile se perpetuă mult în sufletul copilului, și nu dispare decât foarte târziu. Însă el se manifestă în reacțiuni vizibile până pe la 14 și chiar 16 ani. După această dată se păstrează în suflet, căutându-se reprimarea lui. Deasemenea are multă influență asupra acestui fapt și alintările de cari s'a bucurat copilul în viață, din partea mamei lui.

Bazez afirmația mea pe cele ce am constatat cu mine însuși și pe cele ce mi-au declarat alții. De exemplu aveam un prieten, care și la 18 ani sta în brațele mamei lui. El îmi declara, că s'ar împușca, să știe sau să observe că mama lui ar decădea cu cineva, fie de orice condițiune socială. Mai relev faptul pe care ni-l procură literatura și anume: relațiile lui Panait Istratie în romanul „*Chira Chiraltina*“, acel sbucim după mamă și soră, care înainte era drag, pe urmă durere, când el vedea că ele decad. Cât de iubite erau aceste două ființe de el, cât de mult ținea la ele și cât de mult ținea cu orice preț să le „sărute“ numai el și numai el să stea în brațele lor etc.

Egoism, care trece orice limite de gândire și care l-a făcut pe eroul lui Panait (de altfel el în persoană) să strige la îndemnul egocentrismului său că „VINE“ (tata) spre a scăpa de musafirii pe cari îi avea mama și sora lui; ne mai putându-și stăpâni egoismul ce săpa în sufletul său, din

cauza gândirii inadapabile mediului și relațiilor de reciprocitate și multiplitate. Această lipsă de *elasticitate* mintală se poate observa și din experimentele și observațiile lui Piaget, pe cari le-am întreprins și eu la elevii mei și cari au constatat în câteva întrebări, cu următorul rezultat.

Am anchetat individual elevii cari au frați și surori. Incep cu clasa IV-a și redau în mod cronologic convorbirea mea cu ei, din care se poate vedea pe rând întrebările ce le-am pus și tot odată și răspunsurile ce mi-au dat respectivii elevi:

A) Să-mi spui P. C. ai frate?

— „Da, am unul”!

— Dar fratele tău are frate?

— „Nu are”!

— Câți frați sunteți?

— „Doi”!

— Ei, fratele tău are atunci vre-un frate?

— „Nu”!

B) Te întreb eu ceva N. I. și anume:

— Să mi spui tu ai vre-un frate sau vre-o soră?

— „Da o soră”!

— Dar sora ta are vreun frate sau altă soră?

— „Nu are nici frate, nici soră”!

— Câți copii sunteți voi la părinți?

— „Doi”!

— Care?

— „Eu și sora mea”!

— Bine, dar atunci sora ta are vre-un frate?

— „Nu are nici-unul”!

C) La rând C. K. (băiat.)

— Ai vre-un frate?

— „Da, am unul”!

— Fratele tău are vre-un frate?

— „N'are”!

— Tu spuseși că ai un frate?

— „Da am, îl cheamă N.”

— Dar el nu are frate?!

— „Nu”! (Răspuns categoric, am și văzut că el e convins, că... nu are frate!)

D) Aceste sunt răspunsurile date de cei 3 (trei) băieți: iată și răspunsul unei fetițe, anume T. A.

— Spune mi ai vre-o soră sau frate?

— „Da am două surori și un frate”!

— Câți frați sunteți la părinți?

— „Suntem trei de toți”!

— Tu îi știi pe nume?

Li enumără...

— Te ai gândit bine? Să-mi spui atunci, ei au vre-o soră sau vre un alt frate?

— „N'au”! „Numai eu am două surori și un frate”.

Ceilalți copii, au dat răspunsuri la fel cu cele relatate mai sus.

Spicuesc câteva dialoguri și dela elevi de clasa III-a cari au dat acelaș rezultat specificat mai sus.

A) N. V. (f.) — Ai avut vre-un frate sau vre-o soră?

— „Da, am avut un frate și o soră cari au murit.”

— Dar ei au avut vre o soră sau vre-un frate?

— „Nu, ei n'au avut alți frați s'au surori”!

B) G. A (f.) — Ai vre o soră?

— „Da am una”!

— Dar ea are soră?

— „N'are”! (A răspuns categoric).

În felul acesta a răspuns și restul copiilor, cari, cu toată insistența ce am depus'o, au dat răspunsuri similare cu cele edate mai sus.

Această anchetă a făcut-o și soția mea Maria Blăgăilă, învățătoare, Arad; chestionând în felul de mai sus 95 copii în etate de 7—14 ani. Redau mai jos, câteva convorbiri foarte intetesante, [cari aduc multă lumină asupra celor susținute de teoreticeni, despre elasticitatea gândirii infantile.

Mai ales că răspunsurile ce urmează sunt a-le copiilor mai în vârstă și de cât 11 ani, după cum se va vedea mai jos:

E. P. (f) 14 ani „Ai frați?”

— „Am un frate Gavril”

— Dar fratele tău are frați sau surori? — „Nu! nici frați nici surori”!

B. S. (b) 14 ani „Ai frați?”

— Da, un frate și o soră”.

— Dar sora ta are vre'un frate, sau vre-o soră.

— N'are nici frați nici surori!

— „Dar fratele tău are frați sau surori?”

— „El are o soră și un frate.

M. A. (f) 13 ani „Ai frați?”

— Da am un frate!

- „Dar fratele tău are frați sau surori?
- „Nu are nici frați nici surori?
- L. A. (f) 13 ani. Are frați dar frații ei nu au alți frați.
- T. I. (12) ani băiat. „Al tu frați?
- „Da — „Câți frați ai?
- „Șase“ — Dar fratele tău cel mai mare câți frați are?
- „El are 5 frați!

Răspunsurile celorlalți 80 copii sunt similare cu cele redactate mai sus, așa că e de prisos să le mai înseilăm.

Deci, egocentrismul gândirii copilului, îi leagă atât de tenace funcția gândirii de egoismul eului personal; încât nu mai vede și nici nu se mai poate cugeta la alții, trăind o viață în sine. În sufletul său copilul nu poate face loc gândirii obiective, ci e condus în manifestările lui, de subiectivitatea gândirii personale.

Mai putem vedea că inadaptabilitatea sau lipsa elasticității gândirii copilului în fața egocentrismului durează până la etatea de, peste 11 ani, fapt presupus numai de Piaget, și care d, C. Giorgiade cere să l controleze și verifice oricine, spre a se vedea până la ce vârstă se întinde incapacitatea de a-și reprezenta legăturile „consanguine“ copilul.

Or, experimentul întreprins de mine dovedește că și în pragul celor 12 ani, copilul încă este incapabil a-și da seama de acele legături cu mediul său. Piaget experimentând asupra copiilor, până la vârsta de 9 ani.

De altfel copiii, sunt complect dezorientați în această fază a gândirii lor. Ca să mă edific asupra acestui fapt, am făcut următorul experiment. Am dat copiilor să scrie despre „dreapta“ și „stânga“ lor, care e dreapta și care e stânga.

Din cele scrise de copii, se poate vedea lipsa orientării lor, copii fiind complect dezorientați, nedespărțindu-se de corpul lor, spre a se orienta după spațiu și punctele cardinale, ci rămânând pe planul egocentrismului lor animist, apelează la colegii lor, la mâinile, obiectele, mobilele etc, din apropierea lor, spre a și explica sau reda dreapta și stânga lor.

Iată redau mai jos rezultatele cele mai caracteristice la cl. III-a, în cuvintele lor :

C. C. și C. I. scriu: „dreapta“ mea este la mâna dreaptă și „stânga“ la mâna stângă.“ „Aci e dreapta mea și dincoaci stânga.“

V. P. „Eu stau în partea dreaptă a băncii, vecinul meu de bancă stă pe partea stângă.“

A. D. „Stânga mea este spre colegul G. dreapta spre elevul O.“

G. G. „Dreapta mea e lângă perete. Stânga lângă A.“

I. O. „In partea dinspre fereastră e stânga, în partea dinspre perete e dreapta.”

P. A. „La dreapta mea e harta României, în stânga ferestrele.”

L. A., N. B. și A. G. (trei fetițe) au împărțit bărtia în două părți, trăgând o linie la mijloc și scriind după cum urmează:

„asta este stânga.” | „asta este dreapta.”

B. A. „Mâna stângă este cu care țin caetul, cu mâna dreaptă scriu lecțiile, acum scriu cu mâna dreaptă și în fiecare zi scriu cu ea...”

N. V. Din clasa III-a în etate de 10 ani, singură această fetiță a explicat „dreapta” și „stânga” orientându-se și după punctele cardinale, dar și ea redă în schema răspunsul:

Stânga

Dreapta

M. Z. Stânga.

M. N. Dreapta.

S'ar părea că elevii de clasa III-a sunt prea mici spre a putea răspunde la întrebarea formulată mai sus, dar iată și răspunsul celor de clasa IV-a.

C. N. „Dreapta mea este asta, stânga este ceialaltă”.

K. C. „Stânga mea este mâna stângă, dreapta este mâna dreaptă.”

Urmează un număr de opt răspunsuri la fel, cari sunt redată în felul următor:

„Asta e dreapta, asta e stânga, la dreapta mea e „cutare”, la stânga „cutare”,...

P. P. (f.) „Eu cum stau în bancă, la dreapta mea stă o fetiță drăguță L. O., iar la stânga L. W. de care nu prea îmi place.”

T. A. (f.) „Asta este dreapta mea, are cinci degete, asta este stânga și are tot cinci degete.” Desigur semnificativ răspuns! Deosebit și interesant este răspunsul următorului băiat:

Șt. R. „Dreapta mea este aceea la care nu sunt tăiat la deget. Iar stânga este aceea la care sunt tăiat la deget.”

N. I. „Cu dreapta pot mai mult lucra, iar stânga îmi ajută.”

P. C. și K. K. dau răspunsuri orientându-se după punctele cardinale:

„Dreapta mea cum stau acum este la Nord, stânga la Sud.”

Din cele de mai sus putem vedea că răspunsurile copiilor sună grupate în jurul „mâinilor” lor, obiectelor, persoanelor etc. din jurul lor deși despre dreapta și stânga spațială, abstractă, adevărata orientare, au învățat în clasa doua primară.

Așa că, răspunsurile copiilor sunt o dovadă reală a egocentrismului gândirii infantile, caracterizată și prin lipsa lor de orientare.

Aceste sunt experimentele și anchetele întreprinse asupra fazelor enunțate mai sus, din stadiul primitiv al gândirii copilului.

Trebue însă, să se facă distincție între gândirea egocentrică, care privește și se caracterizează prin egocentrismul gândirii primitive ce nu este la fel cu cea pornită din eul unei personalități. Dealtfel, această gândire egocentrică, amintește *autismul*, adică *refugiul copilului în gândirea personală* ca a schizofrenilor și demenților precoci, *fără nici o preocupare de ideile și sentimentele altora.*

Aș putea să mă extind foarte mult asupra stadiului primitiv al gândirii infantile, care ne desfășoară o mulțime de teorii și noi manifestări sub forma cărora se arată funcția gândirii copilului din stadiul proiectiv; însă deocamdată, voi desțeleni fazele primordiale, cari să ne ajute să cunoaștem cât mai ușor capitala funcțiune a gândirii infantile, spre a ne servi în educație și cercetările noastre psihice. Deci mai departe despre „Sincretismul” gândirii copilului, unul dintre cele mai importante stadii, ale gândirii primitive..

Gândirea sincretică a copilului.

Sincretismul este un stadiu al gândirii primitive infantile. În acest stadiu, copilul se năzuiește să acapareze felul de gândire a grupului în care trăiește, deci a mediului social.

Însă gândirea lui se resimte încă de o logică a egocentrismului, fiind o gândire perceptivă globală, de ansamblu vag, care nu analizează cunoștințele și nici diferitele raporturi ale lui, în vederea reacțiunilor sau hotărârilor sale; ci globalizează totul, și mai mult gândirea copilului în acest stadiu, este încă colorată cu multă afectivitate. De aceea putem spune că sincretismul este gândirea intermediară, între gândirea afectivă și cea logică, ea efectuându-se prin *scheme globale*. Adică, atunci când un copil se uită la un obiect sau observă un lucru oarecare, mașină, locomotivă etc., el vede „*totul*”, nu părțile componente ale respectivelor fenomene. Deci, el nu analizează, ci își face o idee generală, sumară despre „*tot*” sau mai binezis despre *ansamblu*, sub formă de *schemă*, idee totdeauna vagă și confuză.

Acest fenomen al gândirii copilărești, l-am putut vedea manifestându-se în plin la diferiți copii, în diferite chipuri. Astfel o fetiță de 9 ani și câteva luni, căreia îi explicasem despre puterea vaporilor, în conversație venind vorba de locomotivă, și modul de funcționare a ei, a rămas per-

plexă în în fața celor relatate de mine, așa că nu s'a putut stăpâni să nu-mi spună, cum și-a închipuit că merge (funcționează) locomotiva.

Credea că «locomotiva o mână omul, adică mecanicul de acolo de pe locomotivă, care stă jos și învârtește de o roată dinlăuntru... și astfel merge.» Cât despre pistoane și celelalte, n'a observat nimic. Nici cel puțin roțile mari ale locomotivei nu le-a văzut, doar numai pe cele mai mici dinainte. Deci și dacă observă copilul o particularitate la un obiect, sau altceva, vede un amănunt neînsemnat. Tot aceea felijă când i-am spus că roatele dela locomotivă sunt mai înalte de cât un om, s'a mirat și a răspuns, că n'a văzut așa roate mari, deși a fost lângă locomotivă. *Deci se poate vedea că insuficiența spiritului de observație, duce pe copil la formulări de scheme globale, și la o percepere sumară, vagă și confuză a fenomenelor, fapt cauzat de primitivitatea gândirii lor, caracterizată prin stadiul sincretic.*

Pe de altă parte copiii până la etatea de 12 ani, sunt săraci și în noțiuni (cuvinte), formele prin care se exprimă fenomenele etc. de aceea este explicabil, să nu-și poată da seama un copil cu mintea lui, de complexitatea notelor caracteristice care compun noțiunile sau mai bine zis, care caracterizează prin particularități fenomenele.

Așa că perfecționarea și îmbrăcarea gândirii copilului în haina logiceii, se face, zi de zi, prin noile cunoștințe ce le capătă copilul despre lume în timpul vieții și educației lui..

După cum am spus, copilul la 12 ani nu posedă raționamente extrase din analogii și abstracții conștente sau generalizări succesive, ci își formează blocuri de scheme globale și de generalități. Acest fenomen se poate observa și în timpul lecțiilor mai ales la gramatică. Fiindcă ei nu analizează termenii frazei spre a o înțelege, ci o citesc în întregime și în felul acesta, își formulează despre ea o idee generală, de cele mai multeori confuză și totdeauna vagă.

Faptul se poate ușor constata de oricine, printr'un experiment simplu și la îndemâna oricărui doritor de-a vedea și explora această taină a sufletului infantil.

Astfel, dacă în loc de fraze noi dăm copiilor să explice conținutul unor proverbe, chiar prin asemănarea celor date cu altele învățate de ei, vom vedea că își formulează idei vagi, pe cari le leagă absolut de materie și nu caută să le explice prin analogii de conținut și mai mult, în explicarea ce o caută să o dea respectivelor proverbe, nu recurg la asemănări și deosebiri, ci le explică prin ele înșile; ei văzând în proverb figura sau schema și nicidecât înțelesul.. Asupra acestui fapt se poate convinge oricine, întreprinzând experimentul al cărui rezultat îl dau mai jos.

Am dat elevilor de clasa III și a IV-a dela școala de aplicație Arad, mai multe proverbe să le explice.

Din răspunsurile date în scris de copii, reese clar că ei își fac idei conturate în scheme globale, cari nu explică intru nimic conținutul proverbelor, deci nu analizează deloc spre ași formula ideile, ci le clădesc bizar pe figurile ce sunt cuprinse în proverb.

Să observăm răspunsurile clasei a III-a. Proverbul întâi pe care l-am dat este: „*Boii trag, caii mănâncă*“... explicat în felul următor, de copii:

L. A. (f) „*Înțeleg din proverbul acesta că boii trag la car, iar caii mănâncă fân*“...

B. N. (f) „*Eu știu despre bol că trag la jug și despre cal știu că trag la trăsura și mănâncă fân.*“

I. T. (b.) „*Bolii trag la car și arăm cu ei câmpul: caii mănâncă fân.*“

N. V. (f) „*Acest proverb înseamnă că bolii trag la car și caii mănâncă fân.*“

L. O. (f.) „*Bolii trag plugul, caii mănâncă fân. Caili pasc iarbă, bolii trag carul.*“

C. C. (b.) „*Bolii merg, caili stau; bolii stau, caili fug; bolii mor caili mor; Un bou, și caili mănâncă*“...

M. G. (f) „*Bolii trag întotdeauna la plug, caili mănâncă încontinuu.*“

I. O. (b.) „*Bolii muncesc foarte mult și caili mănâncă toată ziua.*“

G. Gh. (b.) și W. P. (b.) „*Bolii trag trăsura, caili mănâncă fân*“...

B. A. (b.) „*Bolii trag la car și ajută la oameni să câștige bani. Stăpânul calului dă mâncare la cal, să fie mai tare*“...

A. D. (b.) „*Bolii trag la plug, caili mănâncă iarbă verde.*“

Iată și doi copii cari se deosebesc în răspunsul de ceilalți de sus, prin faptul că încearcă să explice proverbul, căutându-i o tălmăcire în sensul conținutului moral abstract, deci se poate întrevedea o licărire mai pronunțată de gândire la ei, dar foarte sumară.

I. C. (b.) „*Eu înțeleg din acest proverb, că oamenii cari lucrează sunt harnici, iar cei care tot mănâncă sunt lenesi.*“...

A. P. (b.) „*Eu înțeleg din proverbul acesta că, oamenii cei săraci muncesc mai voinți ca cei bogați și că cei bogați mănâncă mai mult ca cei săraci.*“...

Iată și răspunsurile copiilor de clasa IV-a, cari notez nu se deosebesc de cele edate mai sus.

K. C. (b.) „*Când bolii trag, caili mănâncă.*“ N. C., K. K., C. P. (b.) și L. W. (f) toți scriu: „*Bolii trag la plug, caili mănâncă ovăz.*“

I. N. (b.) „*Eu înțeleg din proverbul acesta că oamenii sunt mai cuși decât bolii, iar pe cal să-i îngrijim, pentru căldrit și să-i hrănim să fie tari.*“...

P. P. (f.) „Amândoi ne sunt folositori. Dar după muncă trebuie să-ți hrănim, să fie tari”...

H. L. (f.) „Boll trag că sunt isteți, cail mănâncă” să fie grași”.

N. J. (b.) „Boll ajută oamenilor la plug, iar cail trag la trăsură”.

T. A. (j.) „Boll trag la car, cail mănâncă”.

L. E. (b.) „Boll trag la plug și omul strigă la ei, pe când, cail mănâncă la umbră și râd de bol.”

Iată și din cl. IV câțiva cari se nizuiesc să dea totuși o explicație acestui proverb :

St. R. (b) „Boll trag, înseamnă că, unii copii buni și ascultători se silesc la învățatură ; iar cail mănâncă, înseamnă că unii copii nu se silesc și mai mult se joacă pe afară în loc să învețe”.

„M. R. (b.) „Boll sunt oamenii săraci ce lucrează, iar cail sunt oamenii bogăți, cari mănâncă și își petrec vremea în lenevie”.

Șt. I. „Eu înțeleg din proverbul acesta că : Boll trag, adică unii muncesc din greu ; iar cail mănâncă adică, boierul mănâncă, bea și slujitorii (boli), lucrează, trag în rău”...

Desigur, în ce privește explicarea sau interpretarea proverbului de acești copii, nu se poate obiecta că nu dispun de-o funcție a gândirii lor mult mai dezvoltată decât a celorlalți colegii ai lor.

Semnificativ e și răspunsul lui M. A. care scrie : „Eu înțeleg din proverbul acesta că : boll sunt mai harnici de cât cail. Pentru că, pe când boll trag la plug, cail mănâncă”.

Iată deci, cât de deosebit se manifestă gândirea copiilor în stadiul primitivității ei.

Poate se va obiecta proverbul dat, este prea departe de sufletul copiilor mei dela școala de aplicație. Dar, orice proverb am da copiilor, ei îl vor interpreta, tot prin prisma gândirii lor *sincritice*..

Iată rezultatul și a celorlalte proverbe date, dintre cari menționez „buturuga mică, răstoarnă carul mare” și „ai carte, ai parte”. Se va putea vedea că foarte puțini copii au putut să redea o explicație a acestor proverbe, în care să licărească o gândire mai apropiată de conținutul lor; cei mai mulți explicând proverbul, prin el însuși, adică în felul următor : „eu înțeleg că, dacă are cineva o carte are o parte”... sau „că buturuga mică poate să răstoarne carul mare”... de ex. : P. V., L. O., G. G., cl. III etc.

Iată câteva exemple tipice :

I. T. (b) „Ai carte, ai parte. Ai minte poți învăța”... Sau al doilea răspuns : „Dacă trece un car mare peste o buturugă mică, s'ar răsturna”...

T. A. (f. 11 ani) la primul proverb scrie : „adică, dacă este o „bătă” în cale și trece pe acolo o trăsură, ea se răstoarnă”...

N. B. (f) scrie: „eu aci înțeleg, că un butuc, răstoarnă carul mare”...

La al doilea proverb, această fetiță declară că: „eu nu înțeleg nimic”...

Un altul M. G. scrie: „ai carte ai parte, ai minte ești înțelept, ai noroc și poți face lucruri mari”...

Iată pe unul care aduce următoarea asemănare proverbului cu buturuga: „însemnează că, dacă cineva face un lucru oricât de mic, poate deveni lucru mare, ca de pildă: „din scântela mică, ajunge focul mare”... (P. C.)

I. C. dă cea mai bună — pot spune — explicație a proverbelor date. Citește: „Ai carte, ai parte, însemnează că cine învață când e la școală, când va fi mare va fi deștept”...

Din: „Buturuga mică răstoarnă carul mare, înțeleg că dacă ai învățatură poți înfrunta orice lucru greu”...

Nu mai insist asupra celorlalte răspunsuri și proverbe, deoarece au acelaș șablon să zic așa, în ce privește explicarea lor de către copii.

Mă opresc aci, menționând că aceste și alte proverbe similare pot fi explicate de copii, mai ales dacă în școală sau acasă, au avut ocazia să întrețină cu învățătorii sau părinții, discuții asupra lor... Fapt, care nu aduce după sine imediat concluzia că, n'ar exista în felul acesta sincretismul în gândirea infantilă. Deoarece putem vedea că și copiii, cari dau totuși o interpretare proverbului, nu rețin din el de cât scheme globale, întrucât în imagini concrete, legate de realitățile din proverbe, ca de exemplu: bou, cal, buturugă, carte, ovăz, fân, etc... și nu aduc în legătură cu ele maxime de conduită morală, ci creează implicațiuni și raporturi foarte puțin obiective și artificiale, doar punându-le în legătură unele cu altele, chiar streine de înțeles.

Deasemenea nu trebuie să uităm, că sincretismul este gândirea familiei; copilul căutând să satisfacă legea mediului, prin care el se nizește să asimileze felul de gândire al grupului în care trăește.

Deci, nu se poate vorbi de o gândire explicativă sau clară și mai ales rațională, la copiii de 7—14 ani. Lucru ce-l poate observa și la lecții, orice profesor sau învățător.

P. S. În urma articolului meu din numărul trecut al revistei, asupra gândirii animiste a copilului, mulți colegi au întreprins ancheta referitoare la întrebarea „Luna și soarele au viață? De ce „da” și de ce „nu”...

Am primit rezultatul obținut de corpul didactic dela școala Nr. 3 din Arad care este deosebit de important, fiindcă au fost anchetați și elevii de curs supraprimary până la etatea de 14 ani inclusiv.

Așa că se va putea vedea că și după etatea de 13 ani, copilul încă e animist în gândire...

Deasemenea e de remarcant, că pe lângă întrebarea de sus, s'a mai

adăugat și altele secundare, ca: „Mașina e flință, are viață?"; „Pomii (perlii, merii, etc.) au viață? etc.

La aceste întrebări, copiii, au dat răspunsuri caracterizate prin animism pronunțat, la prima întrebare răspunzând uni afirmativ, iar la a doua negativ.

Au fost anchetați peste o sută copii, de D-na Voinea, Maria Blăgăilă și D-șoara Letiția Ștefu, învățătoare.

Rezultatul anchetei harnicelor colege — cari pentru interesul ce-l poartă studiului copilului merită toată lauda — este identic cu cel relatat de mine, răspunsurile și motivările copiilor fiind întocmai. Redau mai jos câteva, din cele mai caracteristice pentru evidențierea celor afirmate.

Până la etatea de 11 ani toți copiii au afirmat în scris că „soarele și luna au viață, pentru că se mișcă pe cer și ard“... iar referitor la „pom“, lată ce spun copiii anchetați:

C. E. (fetiță de 10 ani): „Pomul este un lucru, pentru că nu se mișcă“.

P. R. (f. de 11 ani): „Pomul este un corp care nu are viață“...

I. M. (f. de 11 ani) scrie: „Pomul este un lucru el n'are viață, pentru că nu se mișcă“.

Intru nimic nu se deosebesc răspunsurile celor de 12 ani.

Astfel B. E. (f. de 12 ani) spune: „Soarele și luna sunt flințe, pentru că se mișcă pe cer și au viață“... „Pomul nu este flință, pentru că nu are viață și nu se mișcă singur“...

Chiar și acei copii cari spun că „pomul are viață“, motivează în sensul: „pentru că se mișcă“, astfel confundând „mișcarea“ pomului la (în) bătaia vântului, cu aceea a omului...

A. I. (băiat de 12 ani) spune că: „Mașina are viață pentru că se mișcă. Ea merge cu puterea aburilor pe șine“... etc...

Unii și dintre cei de 13—14 ani spun că: „Soarele și luna au viață, pentru că se mișcă și stau pe loc“... ca: M. P., I. I., etc.

Iar B. I. (b.) de 15 ani spune că: „Soarele și luna sunt corpuri, ele n'au viață, pentru că în soare și în lună nu poate trăi nici-o vietate și ele nu cresc și nu se hrănesc“...

Mai redau următoarele răspunsuri: R. I. (f. cl. VI prim) „Soarele și luna au viață pentru că se mișcă și luminează“.

C. E. (f. cl. VI prim. de 15 ani): „Soarele și luna au viață pentru că se mișcă în jurul pământului în 24 ore și luminează“...

B. O. (f. cl. VI prim. de 15 ani): „Soarele și luna sunt niște flințe, pentru că și ele se mișcă pe cer, ele au viață, că dacă n'ar avea, nu ar lumina și nu ar încălzi pământul. Stelele tarâși sunt flințe că și ele se mișcă pe cer și luminează, iar când cad jos se stâng, adică se stânce viața lor“...

E inutil să mai insist și să mai comentez rezultatul anchetei colegelor dela No 3.

ION BLĂGĂILA.

Diverse

Din ciclul: moravurile vremii.

I. Copiii de azi.

Copiii de astăzi trăiesc într'o epocă nenorocită, a spus într'o conferință interesantă, un eminent profesor universitar.

Nu putem să spunem că ne-am fâlit cândva, acum după război, cu sufletul sănătos al actualelor generații de copii, dar oricât, niciodată nu pare că a bântuit mai multă demoralizare ca acum.

Fetițele încep să fugă de acasă, amăgite de filme senzaționale de cinematograf, altele delapidază bijuteriile părinților și se duc în tovărășia iubitului, să trăiască în voia soartei, apoi, desnădăjduite încearcă să se sinucidă.

În București o fată de pension a dispărut timp de o lună dintr'un institut bine cunoscut, și de curând alte zece, douăzeci de eleve au fost descoperite, frecventând, o societate de tineri cu totul declasați. La Arad un elev se sinucide: din cauza dragostei pentru o femeie. La București trei elevi alcătuiți în bandă ucid pe un deputat; scopul: jaful și râvnita pornire de-a ajunge gangsteri.

Supravegherea profesorilor și circularele ministerelor au ajuns infructuoase. Pe de altă parte mijloacele părinților de-a avea un servitor sau o guvernantă la dispoziția copiilor sunt adesea insuficiente. Astfel că majoritatea copiilor, cari ies singuri în oraș abuzează nu numai de o libertate adesea clandestină, dar mai încearcă printr'o conduită îndrăzneată să vadă dacă nu și-ar putea schimba plictiseala unei existențe mediocre, într'o situație cu perspective mult mai bune.

Te uiți câte odată în jurul tău în oraș, și vezi sute de fete cari n-au mai mult de 17-18 ani, funcționare probabil la diferite birouri, agenții, societăți, îmbrăcate cu haine și rochii de mii de lei, pe cari desigur nu le-au făcut dintr'o leafă de nimica toată și nici din bugetul părinților, cari foarte mulțumiți, că fata își câștigă existența și nu le îngreuiază sarcina menajului, — închid ochii și nu se sinchisesc de nimic.

E deci foarte natural, ca ceilalți frați și surori mai mici, să urmeze exemplul rău, care vine de sus să-și creieze incetul cu incetul un drum nou alături de acela al familiei.

În bună parte actuala demoralizare a tineretului nu se datorește decât indiferenței cu cari cei mai mulți părinți își cresc copiii. La noi în societate nu există și n-a existat niciodată ceiace se numește în alte țări educația sufletească a copilului, adică legătura de intimitate și încredere între cel tare și cel slab.

Copiii noștri și mai ales fetele, trăiesc dela o vârstă cu imaginația și cu simțurile. Cu imaginația bolnavă a unei rase noi, care vrea să profite cu exaltare de toate plăcerile. Și părinții, fie dintr'o naivitate inexplicabilă, fie din slăbiciune în loc să le deschidă ochii la realitate și să le înfrâneze pornirile, îi lasă în ignoranța aceea vicioasă, care indeamnă la tentații.

Și pe urmă i surprind faptele săvârșite de acești nenorociți și detracați.

De curând s'au exibat pe scena unui teatru din București fetețe la doisprezece ani, picant desbrăcate și gustând cu nesațiu atmosfera perfidă a cabinelor și culiselor.

Cum mai poți cere unor asemenea copii naivitatea și seninătatea sufletească de care au atâta nevoie între viață și vis la doisprezece ani, când tu de cu vreme le infiltrezi asemenea senzații.

De aceea n-am să spun ca distinsul conferențiar : „copiii trăiesc într'o epocă nenorocită,” — ci : „sunt niște nenorociți aceia cari i-au lăsat să se demoralizeze“.

Arad.

Coriolan Bărbat.

Meditări

de Petru Zoțiu

5. Cultură și fericire

Veacul al XX lea se numește veacul culturii. Omenimea, în urma capacității sale intelectuale și a eforturilor depuse, a evoluat din starea primitivă a timpurilor apuse și încetul cu încetul s'a ridicat la cultura prezentului.

E mare distanță între omul naturii ce-și trăia viața animalică prin peșteri și scorburile arborilor și a celui de azi, a cărui orizont intelectual e atât de pronunțat. E nemăsurată deosebire între ceea ce a fost și ce-i astăzi pe pământ. De mult primitivitate, acum cultură; atunci instincte iar azi logică și posibilitatea nemărginită a cugetului. Omul prezentului e emancipat inteligent și are de toate ce a putut realiza prin: capacitate, meditațiune, nișuina, efortare și activitate, nu are însă fericire.

Nu e fericit muncitorul care e robul fabricelor sau atelierelor ucigătoare de suflet; nu e fericit intelectualul care își macină nervii între actele prăfoase ale birourilor; nu e fericit bogatul pe care-l plectisește viața, sau îl neliniștește frica pentru averea sa și nu e fericit calicul slăbit și ruinat de mizeria și lipsa traiului nenorocit. Victima nefericirii suntem toți și aceasta nefericire e umbra ce ne însoțește de multe ori dela leagăn până la moarte.

Și apoi care e cauza acestei nefericiri? Răspunsul e, cultura, respective numai o latură a acesteia.

Știm anume că cultura e de două feluri, intelectuală sau a minții și spirituală sau a sufletului. Cea intelectuală cuprinde diferitele ramuri de știință, precum și progresul realizat în domeniul acestora; cea spirituală tinde la nobilitarea omului și modului său de viață psihică.

Din aceste două culturi, prima — fiindcă prin trântă se pot obține foloase materiale — s'a dezvoltat și se dezvoltă neîncetat, iar cealaltă neavând importanță din punct de vedere practic — a rămas aproape în embrion.

Suntem înaintați în cultura intelectuală, dar ca suflet suntem încă primitivi. Am progresat mult și am ajuns departe pe terenul cunoștințelor, dar ca psihic am rămas foarte înapoiați. Ori nu e înapoiere și primitivitate: ura, trufia, lăcomia, îngâmfașă și celelalte patimi ale sufletului omenesc? Nu primitivitate nizuința multor indivizi de a și crea existență ușoară, titluri, mărituri și foloase materiale prin distrugerea și nimicirea altora? Și nu e primitivitate lupta ce se dă de marea majoritate a oamenilor de căpătuială cari conduși de egoism și dorințele lor păcătoase — cearcă să introneze în societate împărăția patimilor și a destrămării?

Ce lung și ce departe s'ar putea întinde firul acestor întrebări, dar e de ajuns să constatăm că azi așa e în lume, așa e viața, așa suntem noi. Am devenit luminați, dar totuși am rămas primitivi. Știm multe, dar ceea ce știm — în mare parte — nu e spre folos și bine, ci e spre distrugere. Avem știință, dar nu avem suflet, avem multe dar totuși n'avem nimic, căci ceea ce avem e numai umbra culturii, ori mai bine zis un poleiu cu care cercăm să acoperim partea animalică a sufletului; a eului nostru primitiv.

Și dacă e așa întreb, oare noi ca învățători intrucât am putea contribui la delăturarea acestei stări atât de dăunătoare tuturor? Cred, că am face mult serviciu cauzei, dacă în școală pe lângă cultura intelectuală, ne-am ocupa în măsură mai intensivă de sufletul elevilor, cercând să infiltrăm înrânsul tot ceea ce-l poate ridica din starea primitivă la cultura psihică a omului ideal.

6. Individualitate.

Vorbind despre cultură și latură ei spirituală, mă voi ocupa puțin și de sufletul copiilor și individualitatea acestuia.

S'a afirmat de mult, dar se crede și astăzi, că sufletul individului la venirea sa în viață e „tabula rasa”, liber de tot ce-l caracterizează mai târziu. Se afirmă apoi, că diferitele patimi și calități sufletești se formează prin impresiile câștigate în viață, dar mai ales prin exemplele ce le vede omul în mediul în care îi este dat să viețuiască. De ar fi așa, copiii familiilor cu

situație materială aranjată, în viață ar deveni toți oameni merituosi, perfecți și fără de scăderi; iar cei ai oamenilor săraci, incuți sau vițioși ar fi toți făcători de rele, oameni fără valoare și fără folos.

Observând însă starea reală a lucrurilor, vedem că nu-i așa precum ar urma din deducere, căci de multe ori oamenii cari în tinerețe au fost împărtașiți de educație aleasă, devin plaga societății, iar din cei crescuți numai așa la voia întâmplării, se alege oameni cu calități alese, distinși, ca fapte și mod de viațuire.

Care e cauza? Eu cred că înclinările înăscute în om. În urma acestora deci, sufletul nu e „tabula rasa” cum s'a crezut și se mai afirmă, ci e un teren în solul căruia stau ascunse sămânțele individualității, cari răsar, se desvoltă și aduc rod ori ca plante nobile și folositoare, ori ca burueni și mărăcini.

Mediul în care trăește omul — mai ales în anii formării sale, are multă și hotărătoare influență asupra sa. Aceasta îi poate fi spre folos sau în detriment. Când individul are parte de educație aleasă și corespunzătoare, patimile și înclinările rele devin înăbușite și suprimate; când aceste însă se pot desvolta liber și nestingherite, partea sufletului în care sunt așezate calitățile, rămâne pe planul al doilea, pasivă și nefolositoare; în acest caz individul se face robul unei vieți plină de fapte nepotrivite, păcătoasă și înjositoare.

Aceasta e deci starea ce o prezintă sufletul în ceea ce privește formarea și desvoltarea sa ca individualitate.

Ținând cont de cele spuse, se pune întrebarea, ce poate face școala pentru desvoltarea individualității?

Părerea mea este următoarea:

Fiindcă în sufletul românesc sunt înăscute diferitele stări caracteristice, școala nu e capabilă să formeze individualitatea, nici nu poate desrădăcina definitiv patimile și înclinările rele, ci cel mult le poate înăbuși, făcând astfel posibil o desvoltare mai pronunțată a părților cari formează latura nobilă a sufletului.

Neavând deci școala posibilitatea de a forma individualitatea sufletului menirea ei trebuie să fie nizuința de a da fiecărui elev educația ce corespunde mai mult cu suprimarea patimilor și înclinărilor vițioase, desvoltând în tranșul toate calitățile prin care acesta poate deveni folositor și — eși și binelui comun.

Insemnări.

Colegii din București la Arad.

La invitația d-lui Dinescu insp. gen. școlar, societatea corală a învățătorilor din București, a făcut un turneu muzical vizitând: Reșița—Aradul—Deva și Alba-Iulia.

Despre importanța acestei excursii, cu un itinerar așa de frumos, credem de prisos să mai stăruim. Pentrucă un turneu ca acesta, nu poate de cât să cultive în mod practic dragostea de țară și iubirea gleei în care scurmăm...

La Arad excursioniștii au fost primiți cu mult drag de colegii lor și de reprezentanții oficialităților din localitate.

În sala de primire a gării Arad, colegii din București au fost binevenți în numele primarului de consilierul cultural C. Popa, în numele prefectului de secretarul prefecturii, în numele învățătorilor din județ de Revizorul școlar Igrășanu și în numele asoc. învățătorilor de d. Spinanțiu. Le-a răspuns d. inspector Ruican, iar Corul „Doina” condus pe păr. Lugojanu, a primit cu frumoase cântece pe vizitatori.

La „Casa învățătorilor”, s'a servit o masă pompoasă oaspeților, cărora le-a urat poftă bună d. Dir. Mladin. În timpul mesei corul învățătorilor din Arad, condus de d. Lugojanu a delectat cu câteva arii mesenii...

După amiazi la ora 4, corul „Armonia” condus de d. I. Lipovan profesor de muzică, a concertat în onoarea oaspeților, la Palatul Cultural.

În seara zilei la ora 21, a început „concertul” dat de colegii din București, care prin maiestra conducere a maestrului N. Oancea, a fermecat publicul. Nu o singură semnificație are acest concert, care a stârnit atâta admirație. Cântecele pentru copii, au spulberat cu desăvârșire concepția, că educația nu s'ar putea servi mult de ele și că nu am putea avea la îndemână mijloace ca să clădim o educație națională sănătoasă. Cele clasice au dovedit faptul, că delicateța sufletească se poate cultiva prin estetismul ce emană din finețea sunetului și armonia tonurilor. Iar, propaganda națională, prin ariile naționale mult bissate și executate cu atâta măiestrie de corul d-lui Oancea, care se pare că are în fiecare deget un ton și pentru fiecare notă un gest, foarte schițat, doar numai prin mișcarea degetelor arătat; dovedește cu desăvârșire că cea mai viguroasă educație națională, simțită cu tot sufletul, o putem efectua în întregime mai mult prin cântecul specific românesc, care e cântecul național...

Ion Duhu.

Cărți și reviste.

Nicolae Popoviciu: „Omule cunoaște-te!” Curs practic de caracterologie.

Dl. maior N. Popoviciu fiu de învățător și bun prieten al învățătorilor, a dat publicității într'un volum de aproape 300 pagini, descoperirile sale originale în domeniul caracterologiei, cari au la bază un studiu de 20 ani.

În această lucrare Dl. N. Popoviciu ne dă mijloace practice pentru a cunoaște imediat caracterul omului, aptitudinile lui profesionale și predispozițiile malade. Adică autorul crede că este pe calea de a ne da celor ce ne ocupăm de studiul copilului cele mai lesnicioase mijloace de cunoașterea copilului. Ba încă ceva mai mult. Dl. Popoviciu este convins de acest lucru, căci iată ce spune la pag. 13 a lucrării sale: „Rămâne a se vedea dacă *individualizarea* învățământului, așa cum e trimbitată și se face astăzi, se va putea realiza sau nu, deoarece pentru un moment toate bunele tendințe sunt limitate la grija capitală a anchetelor, testelor, chestionarilor și ceace-l trist, e că în febrila căutare de mijloace noi a posibilității de cunoaștere a elevilor, se uită, că există mijloace vechi, verificate vreme de mii de ani și perfect suficiente învățământului. Le-am strâns în cartea aceasta, la dispoziția celor cari vreau să le întrebuințeze!”

Cartea Dlui Popoviciu are însă un rol și mai larg depășind sfera de activitate a cercetătorilor sufletului copilăresc. Ea tinde a deveni un sfătuitor al tuturor cari se preocupă de soarta omului în orice direcție. Acest rol al lucrării ne este arătat la pag. 8 astfel:

„A ușura: Cunoașterea omului cu toate înclinările lui firești și — pe cât cu putință — din cea mai fragedă copilărie, chiar în leagăn;

— îndrumarea creșterii, educației și mai târziu pregătirii profesionale, în direcția înclinărilor și darurilor firești, *pentru a le desăvârși, așa ca viciile, cusururile să nu-și găsească lângă ele loc;*

— mijloc practic pentru cunoașterea și alegerea soției, soțului potrivit firii fiecăruia;

— împățirea rolului social, care răspunde năzuințelor și putințelor naturale de creație ale fiecărui om, în slujba principiului economiei forțelor individuale și colective, adică nu mult și de prisos, ci puțin, dar bine;

— îndrumarea justă spre vindecare, în cazuri de boli, prin aplicarea unei igiene și tratament medical individual;

— sentință raportată condițiilor individuale deterministe, cu folos imediat societății ca și delicventului și criminalului;

— mijloace practice, individuale în prevenirea evenimentelor, printr'o autoeducație strict raportată posibilităților fiecărui om”.

În ce privește lucrarea Dlui Popoviciu, considerată ca mijloc de cunoaștere a înclinărilor firești ale omului, de îndrumare a educației și de orientare profesionale rămâne ca cei cari ne ocupăm de asemenea probleme să le verificăm în practică. Dacă aceste verificări se vor putea face, atunci noi vom fi aceia, cari cu bucurie vom completa afirmația Dlui Prof. Universitar Dr. G. Marinescu din prefața lucrării Dlui Popoviciu zicând, că *autorul este vrednic de recunoștința oamenilor și are meritul de a fi fost promotorul unei științe, care este la aurora ei.*

Până atunci felicităm din tot sufletul nostru pe Dl. Popoviciu de succesul ce-l

are de a-și vedea roadele activității sale — bazate, în afară de îndelungatele experimentări făcute asupra oamenilor și pe consultarea a câtorva sute de autori înșirați la pag. 265 — 268 — sintetizate în această frumoasă lucrare, care umple un gol în literatura românească.

Revista noastră are calitatea de a se mândri de succesul Dlui Popoviciu, deoarece primele publicații din acest domeniu, au văzut lumina tiparului în coloanele ei.

Cartea Dlui Popoviciu, în afară de calitățile de fond mai are și calitatea de fi scrisă într-o limbă românească impecabilă. Deasemenea citirea acestei cărți, în afară de cunoștințele de specialitate, pentru care a fost scrisă, ne face o dovadă de serioasele cunoștințe enciclopedice, ale autorului ei.

O recomandăm cu toată căldura cetitorilor noștri și-i îndemnăm ca studiindu-o să încerce, în sfera activității lor, aplicarea și verificarea metodelor puse la dispoziția noastră a tuturor, de către Dl. N. Popoviciu,

Cartea a apărut în editura „Concordia” din Arad, Prețul 150 Lei.

Ca bun prieten al nostru, al dascălilor, Dl. N. Popoviciu face învățătorilor, cari vor comanda lucrarea Dsale, prin „Școala Vremii” sau prin „Revizorul școlar” în termen de 15 zile, o reducere de 20%. Ambalajul și poșta privind pe cumpărător.

Poșta redacției.

Dlui: G. A. în T. După apariția lucrării Dlui maior N. Popoviciu: *Omule, cunoaște-te. Curs practic de caracterologie* de care ne ocupăm în numărul de față al revistei; credem de prisos a mai publica articolul trimis. Dealtcum nici nu ne-am putea angaja la procurarea clișeelor tipurilor grafice pe cari ni le prezentați, fiind aceasta un lucru, care reclamă un desen foarte precis, întrucât fiecare trăsătură în forma ei precisă vrea să aibă o semnificație proprie. Vă recomandăm Ds. în special, văzând, că vă preocupă aceasta problemă, lucrarea Dlui maior N. Popoviciu. Încercați a aplica și verifica metodele Dlui Popoviciu și apoi despre aceasta să ne scrieți la timpul tău.

Dlui M. C. în R. Chestiunea a fost tratată în coloanele revistei de f. multe ori până acum. Cu altă ocazie chiar Ds. tr. ați mai scris în acest sens.

Dlui I. C. în C. Din lipsă de spațiu lucrarea se va publica în numărul viitor. La încheierea revistei ne-a sosit la redacție un exemplar de „Fișă” și unul de „Îndrumări date pentru complectarea fișei pedagogice” de către Dnii: N. Țane, Al. Vasilescu, E. Brebenaru și Dr. V. Simeșkoviici. Sosindu ne în momentul ultim, când revista era aproape tipărită, nu ne-am putut ocupa de această fișă. Curios însă, că nu putem afla nici calitatea autorilor și mai ales localitatea și editura unde au apărut, ca să le putem eventual, recomanda cetitorilor noștri.

Biblioteca Parlatului Cultural

Tipografia Diecezană Arad.

Arad

Parlatul Cultural